

COMODIA

Comoedia

излази сваког понедеоника. Главни уредник *Никола Б. Јовановић*. Власник: Издавачко Удружење „Илустиратија“ — Београд, Косовска 11.

Један осврт

Овим бројем Comoedia закључује своју трећу позоришну сезону

Не мислимо, као оно у последњем броју прошлогodiшње сезоне, правити биланс свога рада, износићи заиста импозантне цифре од хиљада позоришних слика, глумаца и инсцениција, са свих наших позоришта без разлике, и дајући преглед информативног, теоретског и полемичког градива у стотинама чланака и дописа из свих наших позоришних центара и из великога света, на првоме месту словенскога. Срећом, то више није потребно, и ми не верујемо да би се могао дићи макар и један једини глас који би дискутовао насупрну потребу и крајњу корисност наше едниције.

Редигована у главноме граду све земље, наша „Комедија“ је одолела искушењу да, егзистично, не постане органом искључиво престоницких театара или, вођена симпатијама и антипатијама својих редактора, да се поведе за овом или за оном групом или чак и ствара веку своју групу; она се такође умела сачувати и тога да се, гођена општом кризом у позориштима и у позоришним листовима целога света, не претвори у т. зв. „монденски“ орган једнога друштва, које би у нашем позоришном листу, попут огромне већине страних листова исте врсте, у њему налазило једно средство више за голицање својих прхтева за лаким и јевтиним „сензацијама“, у рубрикама које се пишу иза кулиса и које се препричавају шепатом у интимним кутовима клубова, салонских кружока, по замраченим биоскопским гледалиштима, по баровима и на дансизима између несташнога шими и ласцивнога танго. „Комедија“ је суревљиво чувала ниво строго позоришнога листа и очувала линију, на част наше позоришне уметности, која је нашем листу вазда

Насловни лист!

Милан Предић - Milan Predić

управник београдског Народног Позоришта. Портрет који је радио његов стриц, уважени наш сликар Урош Предић.

upravnik beogradskog Narodnog Pozorišta. Portret koji je radio njegov stric, uvaženi naš slikar Uroš Predić

— Репродукција Вл. Бенчића, Београд —

била светиња у његовој посредничкој улози између свих наших позоришта и целокупне публике у земљи.

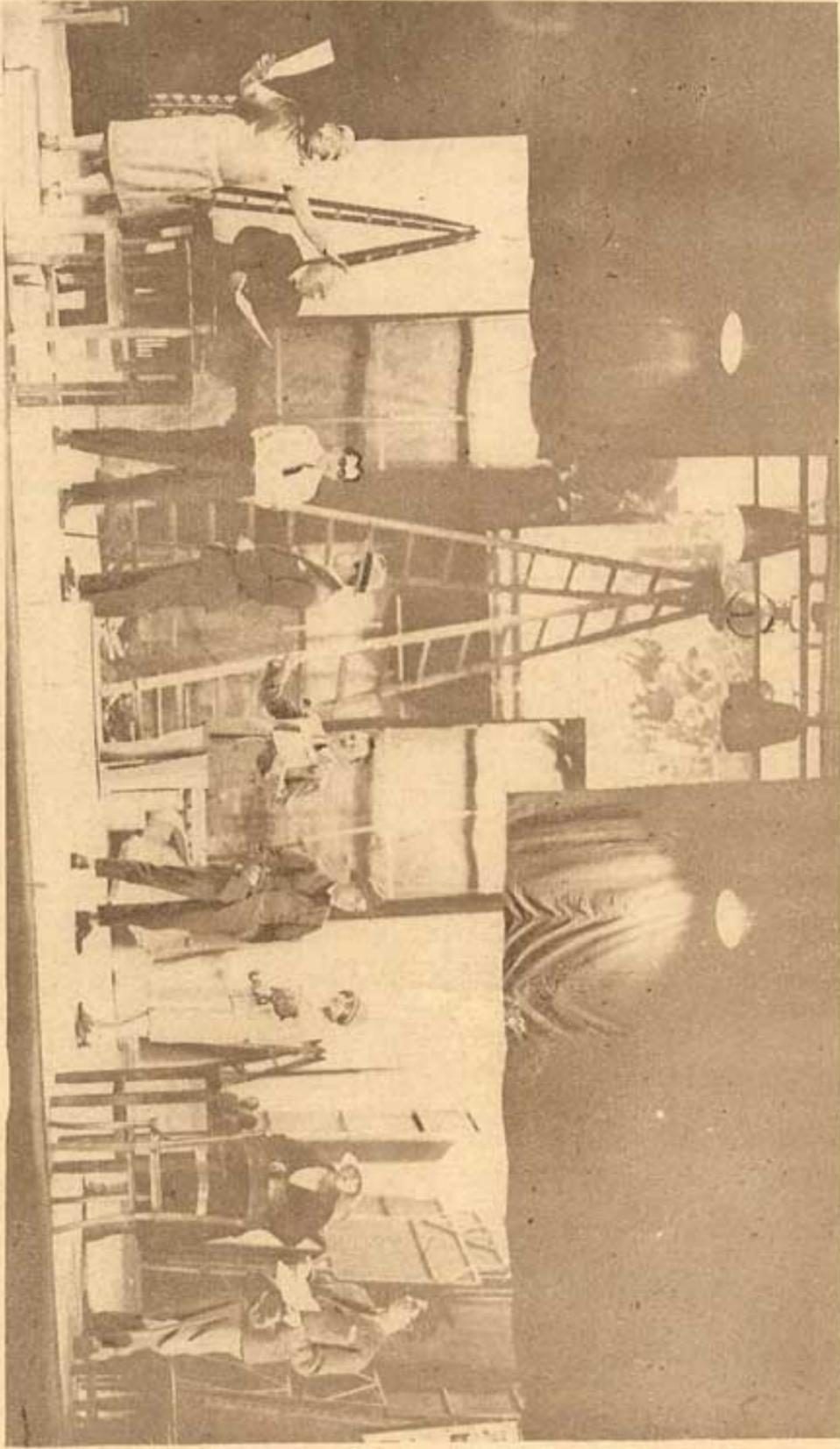
Ова универзалност нашега листа, несебична и широка, главна је његова одлика. „Комедија“ је наш једини позоришни лист у земљи, који је успео да окупи око себе сва позоришта без разлике, и све озбиљне театарске дилетанте. За три године излажења „Комедија“, иначе највећи и најјачи позоришни лист у целој нашој земљи, дала је заиста верну слику целокупног нашег позоришног живота, наших уметничких настојања у театру, приказала нас нама самима и иностранству, окакве какви смо у театру, као целина.

„Комедија“ је то могла, захваљујући доброј вољи и одзиву свих позоришних управа и свих уметника наших позоришта. Чак и кад би се случајно нашли у иностранству, они би рздили и оданде. „Комедија“ је у толикој мери успела у вршењу свога задатка, да заиста није било ниједног позоришта у земљи које би јој ускратило редовне информације и слике. И то нас испуњава сатисфакцијом. Резултате видите у трогодишњем комплету.

Само једно „али“ има, и то „али“ је један мали — апсурд. „Комедија“ се не продаје својој публици готово ни у једном театру у земљи. Тек колико да се види, рецимо као у београдском Народног Позоришту, у Новој Згради (у Мањежу је не можете ни видети!). И, уопште, што се тиче растурања, у томе погледу од стране позоришта наших „Комедија“ није видела никакве помоћи, или тако незнатне помоћи, да није вредна ни помена. Међутим, „Комедија“ није могла да потпуно сведе крај с крајем с обзиром на своју одличну технику, савршену за наше прилике и за мале тираже који се у нас дају постићи.

Ми смо, захваљујући „Илустиратији“ А. Д., три године покривали мањак, док се лист није афирмирао и показао потребу свог постојања. Од нове сезоне ми то нећемо редити. Сматрамо да имамо права тражити да свака поједина позоришна управа обезбеди у своме кругу један минималан тираж, који се да постићи само са мало добре воље и заузимања, а без икакве напрезања и материјалних жртава. „Комедија“ је стекла пуно право захтевати да је позоришне управе и позоришни људи толико форсирају, да може сама стојати на својим сопственим ногама. А кад за њу буду поднели и који напор, биће им дража и осећаће све већи интерес да она буде израз нашег позоришног живота. Ми смо могли и грешити и често смо и грешили, али је ипак наш покушај био најбољи до сада и, једини, дао стварних резултата, за целину, за заједницу. Пут је просечен и на надлежнима је да нам идуће године својом добром вољом и заузимањем помогну. Али искрено. Више се од њих не тражи. Толико пак — толико ћемо заиста тражити.

Н. Ј.

Шест дана траже пиеске у Београду. Први чин, пре доласка шест менаџера, глумци пробају догађај комед. Шпеглач (Драг. Поповић) чита распоред сцене. Е. Јана: I глумица (Л. Јовановићка), глумци (Е. Јана Филе), директор Филе), директор трупе (Јован Никодић), глумци што ће говорити са публиком (М. Драгостиновић), глумци (Петровић), глумци (Табакетић и Нада Паранос), тваци и Нада Паранос), критичар (Г. Милутиновић).

— Сликаш Мр. Бенчића, Београд —

Скопљанско Народно Позориште у Битољу. Трупа на дан пред прву представу у Битољу, снимљена заједно са вел. жураном г. В. Борисављевићем и председником Окружног одбора г. К. Стефановићем, пред позоришном зградом, 23. маја 1926. год.

Меродавна реч

Разговор с г. Миланом Предићем, управником београдског Народног Позоришта, о сезони која се свршава и о изгледима за јесен

Закључујући овогодишњу сезону „Комедије“, обратили смо се управнику престонишког театра с молбом да нам он сам каже како гледа на овогодишње пословање уметничке институције, која му је поверена и коју он води тако отмено, тако зналачки, тако широкогрудо и са обиљем лепог и здравог укуса.

— Сезона, истина, још није на крају, али је њена физиономија у главном већ формирана, — прихватио је г. Предић са пуно готовости молбу за интервју.

О УСПЕСИМА И О — УКУСУ ПУБЛИКЕ

— У драми — рекао је г. управник — покушало се са спремом неколико комада до последњих потанкости како у живој режији тако и у опреми. Први покушај у овој сезони а и први успех, делимичан или потпуно, — оцена зависи од публике, док они који раде нису и не треба никада да буду задовољни потпуно —, била је бесумње премиера „Јулија Цезара“, која је била потпуно европски спремна, европски рађена и, без сваке сумње, изгледала потпуно достојна престонишког театра. Ускоро за тим највећи напор и највећи резултат значајно је „Борис Годунов“ који је тако исто, по мом личном уверењу као управника, један велики успех. Овај успех имао је још и ту добру страну да нас је утешио у погледу извиканог укуса београдске публике, за коју се однекуд веровало да је може привући само лака, сентиментална вергл-музика. Преко десет представа „Бориса“ *нескраћенога*, т. ј. неудешенога као спектакл и позоришно вече, него интегрално датог по замисли пишчевој, дали су пуно кућу. Многи од наших солиста имали су и показали су оперску интерпретацију вишега стила, праву музичку драму.

ЗАБАВИШТЕ И АКАДЕМИЈА

— Све овогодишње премиере биле су, у главnome, успешне; али како стоје успеси у Мањежу према успесима у Новој Згради?

— У драмском репертоару, сасвим као што сте приметили, низали су се за ширу публику, нарочито у Мањежу, ове сезоне сами успеси. Моје је настојање било увек, и мора бити: да у *великој згради обржим линију једне уметничке академије*, али да публику држим увек у даху и везану за позориште. Не може се рећи да се тиме публика предвојила, т. ј. да је Мањеж био забавиште за горњи крај Београда, а главна зграда дом високе уметности за елиту. Тачним посматрањем — јер, пита ћете, управа мора да води рачуна! — уверио сам се да је иста публика ишла и у забавиште и у академију. Уосталом, и у том

„забавишту“ нисмо се никад спуштали испод извесне линије, нисмо се цели на запарену булеварску комедију, нити смо отишли у оперету, коју су тек „Корневиљска звона“ нагласила у једној симпатичној пристојној ноти, а коју је већу променили у цезбанд модерних бечких и пештанских „лилагаја“. Наравно, ако буде могућно, — јер, нема сумње, да позориште мора сада назити, више него икада до сада, на сваку пару прихода.

— Молим Вас, господине управниче, да овде изволите мало ближе објаснити невоље које вас спутавају у раду!...

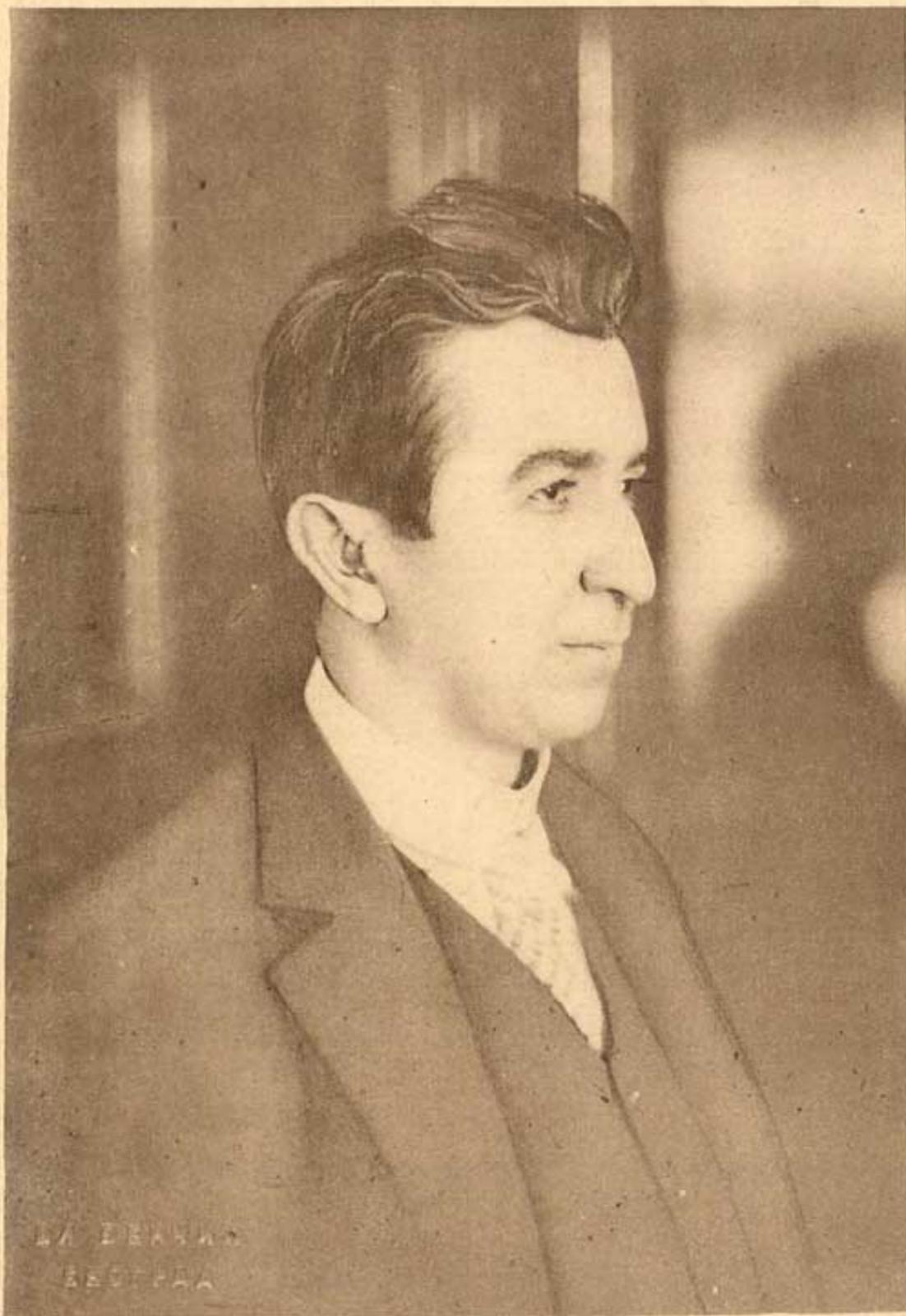
— Мора добро назити на сваку пару, рекох, јер ове године наше позориште има да даде *управо два пута више него лане*, т. ј. шест милиона динара држави, најмање. Можете мислити каква је то тешка обавеза, кад бих и ја и сви моји сарадници желели, напротив, да репертоар пењемо и да, може бити, ширим масама приступ у позориште учинимо још лакшим (за то су и ове сезоне спуштене цене свим јевтиним местима). Па ипак, један експеримент са репертоаром, а тај је најважнији, успео је ове сезоне, која је досад дала шест оригинала. Право је задовољство што су два од њих успела и новчано у највећој мери. То је почетничка и још површна студија позадинског расположења у рату, *Затишје*, које ће доћи, може бити до своје 30. представе ове сезоне, и озбиљна, смела драма Николајевићева *Многаја лета*, која је такође пребацила просечан број од 10 представа... За идућу сезону најважнија брига директора драме јесу оригинали, и сво *национализовање репертоара продужиће се до крајњих могућности*.

ДРУГИ УСПЕЛИ — ЕКСПЕРИМЕНАТ

— Друга врста експеримента, прихватио је г. Предић у истоме тону, било је детаљно уметнички, до крајности доследно спремање једног „класика“, за кога би се на изглед могло мислити да припада само литератури, са књижевно-историским ореолом око себе, који као да баш смета да му се сме прићи. То је *Фигарова женидба* која је, као што је познато, била један велики успех код публике. Систем би био уопште, као што сам рекао, држати у даху публику *свацим*, да не кажем *ма чим*, и онда, у хуку сезоне, дати и оно што чини част репертоару и глумцима, и што краси фасаду народнога театра. Да ли ће се некада моћи излучити једно у корист другог не знам. Без сваке сумње, ово стање је прелазно уопште у целој Европи, па је код некад строго државних академија враћен репертоар старих добрих времена, док је код нас опрезно одржаван контакт са публиком и континуитет.

ЈЕДНА БОЛНА СТВАР: АУТОРСКА ПРАВА

— Какав је став нашег театра према ауторским правима? Упристојавамо ли се?

Момчило Милошевић, директор Глумачко-балетске школе у Београду, која ових дана навршава петогодишњицу свога рада.

— фото: Вл. Бенчић, Београд.

Анчица Митровић, бивша примадона мариборске опере, сада чланица загребачког казалишта — као Тоска у мариборској опери.

Ančica Mitrović, bivša primadona mariborske opere, sada članica Zagrebačkog Kazališta, — kao Toska u mariborskoj operi.

= Једна перешена ствар и веома болна за наше позориште, јесте то питање ауторских права, које сам ја још пре две године покренуо, али га нисам довео до решења. Сад је питање отежано тиме што се таптијеме плаћају из прихода, а он треба да је — два пута већи него прошлих сезона. Наравно *да се ипак мора учинити крај осоме стању*, које чини од Београда с некадашњом територијом Краљевине једину земљу у Европи, која не плаћа писцима оно што је њихово, али зато, за казну, може да изведе само оно што јој падне шака. Ја, кад сам ступио на дужност 1. септембра, нисам имао ниједног папира од свега огромног музичког материјала потребног за целу једну сезону. И зато је, без сваке сумње, — *теа суфра*, признајем! — музичка сезона, иако по квалитету врло добра, по квантитету недовољна с обзиром на изврстан материјал којим опера располаже. То се питање мора апсолутно решити до почетка нове сезоне, коју сам спремио само по текстовима.

ВЕЧИТО ПИТАЊЕ КОНЗЕРВАТОРИЈУМА

— У интервјуу који сте дали „Комедији“ почетком сезоне нарочито сте били скренули пажњу на потребу грађења конзерваторијума...

= Јест, друго што нам треба, то је бесумње простор. Са наших прозора тужно погледамо онај хошак од конзерваторијума, који је направљен пре три године и никако да порасте бар до приземља, то јест до просторија које су нама потребне. Господа надлежни рекли су ми да о томе „нема ни разговора“. Међутим, разговора је било, само се сав свршио на један хошак. Замислите да у позоришту, које има размере из доба Кнеза Михаила, спрема се сада и велика драма, и велика опера, и велики балет. И онда, има само два резултата: или ће се тешко или никако спремити. Међутим, у тој будућој згради концертна дворана била би вежбалиште за оркестар, једна већа соба вежбалиште за балет, подрум приручни магацини, а друга одељења власуљарница и кројачница, које сад заузимају у Н. Позоришту гардеробе за глумце, а ови су збивени, по пола тунета и више, у једну облачнионицу. Имао сам намере да трајим до зиђивање бокова позоришта може бити на колонијама, да бих добио у простору и, нарочито, ослободио позорницу од непосредног додира са облачнионицама. Садашње облачнионице би лепо биле претворене у ходник, тако потребан за ред и дисциплину на пробама и представама. Све је то пало у воду, а престовнички театар се гуши и заиста тражи од свог особља, и уметничког и техничког, крајње пожртвовање. Треба видети намештање позорнице за „Ј. Цезара“, „Фигарову женидбу“ и „Бориса Годунова“, па имати представу о томе. У декору се не може натраг а места нема више. Ипак се надам да ћемо доћи до макакве зграде на лепом терену, који је наша својина.

ЗА ИДУЋУ СЕЗОНУ

— Јесу ли, г. управниче, већ фиксирале линије рада за идућу сезону?

= Оперски репертоар је у главном фиксиран; драмски обилаже са доста дела, домаћих и страних, али треба правити селекцију с обзиром на поделу и на могућност паралелног рада. Студирамо сад и позоришни закон, који треба донети. Познато је да је чиновнички закон као један крут и тврд оквир обухватио и глумце. Какви у том оквиру изгледамо најбољи су доказ силне исправке, тужбе и жалбе на разврставање и на године службе и она огромна администрација, која сва кинти од члана тог и тог закона о чиновницима. Садашњи г. Министар Просвете има намеру да закон о позорницима што пре изнесе пред Нар. Скупштину. Ако Н. Позориште не добије другу, нову зграду, нека добије бар други, нов закон. То бар не стаје познца.

ЗАКЉУЧАК

На крају је г. Предић, на речи захвалности за дати интервју, додао ове просећане речи:

— Уосталом, противно оном што се верује у публици, у овој се кући само зато може толико радити што се воли посао који се ради, и направило се успеха само стога што су га сви желели. Иначе, све остало: и мала варош у којој се мора држати позориште вишег ранга... и стара кућа, истина утегнута у бетон и подупрта, а у којој се тежи за европском режијом... и финансијске невоље са неоправданом повиком на расипање народнога новца за театар — док држава од биоскопа плаћајује неколико пута више во што да је на позорници — све то изгледа као услов да се не дође до успеха. Али њега ипак зато стално има, све више успеха.

H. J.

ЧУВАЈТЕ СВОЈЕ ЛИЦЕ

од штетног учинка сапуна, који Вам произвађа бубуљице, лашаје, преране наборе и пне кожни маље. Употребљујте за прање лица једино перфектно од много лечника препоручено средство Париску емулзију

„Visagina Adelina Patti“

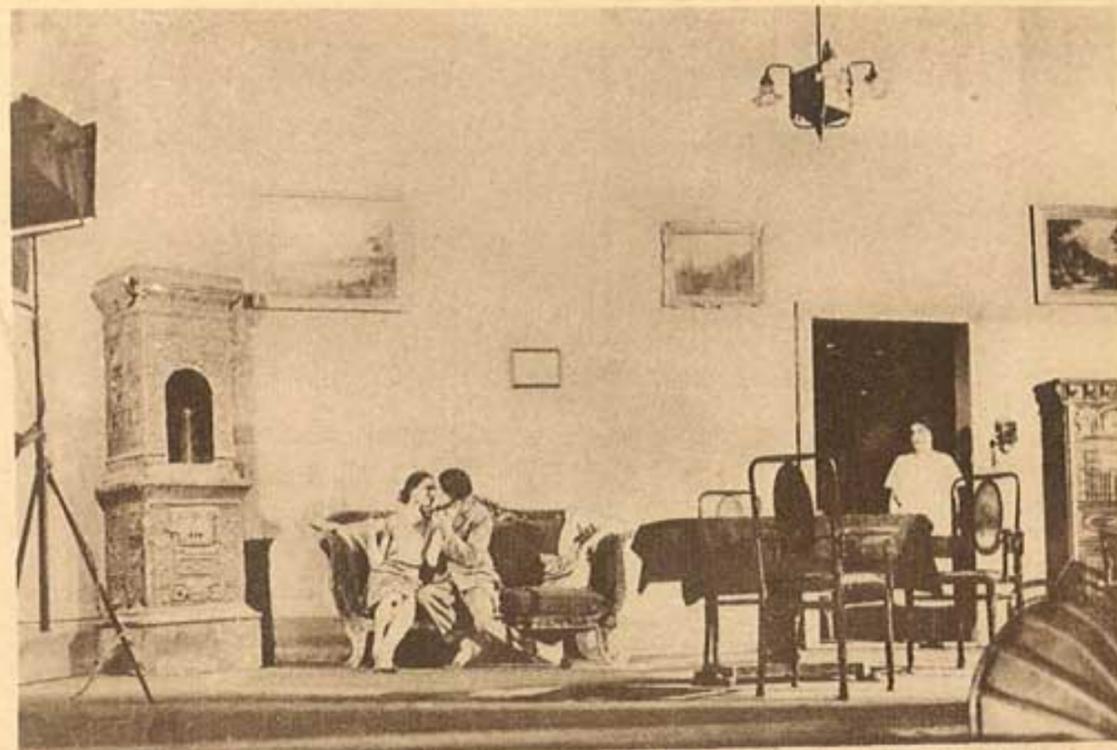
чиме ћете постати трајно свежег тена и ослободити се свију кожних нечистоћа. Признанице стижу дневно. Добива се у лекаријама, дрогеријама и парфимеријама уз цену од 30 динара по бочици. — Главни стовариште за Југославију;

Загреб, Гајева улица 8

Никола Трајковић, професор, на служби у београдском Народном Позоришту, штампао је ових дана своју гротеску у три дела, «Ћоса», у издању «Времена». Г. Трајковић је био први уредник наше «Comoedie».

Nikola Trajković, profesor, na službi u beogradskom Narodnom Pozorištu, štampaо је ових дана своју гротеску у три дела, «Ћоса», и издању «Времена». G. Trajković је био први уредник наше «Comoedie».

Једна сцена из комада «Нови живот» од дра М. Поповића, са премиере Академског Позоришта на вечери Трезвене Младости, у Манежу.

Jedna scena iz komada «Novi život» od dra M. Popovića, sa premiere Akademskog Pozorišta na večeri Trezvene Mladeži, u Manežu.

Ансамбл Академског Позоришта у комаду «Нови живот» од дра М. Поповића (×). Лево редитељ Св. Милутиновић, члан београдског Народног Позоришта.

Ansambli Akademskog Pozorišta u komadu «Novi život» od dra M. Popovića (×). Levo reditelj Sv. Milutinović, član beogradskog Narodnog Pozorišta.

— Фото: Вл. Бешћих, Београд. —

1921 - 1926

Глумачко-балетска школа у Београду

Глумачко-балетска школа у Београду, основана 1921 године, навршава крајем ове школске године пет година свога опстанка. Тим поводом у Манежу ће 17 јуна бити јаван час Школе, којом ће се приликом дати три премијере: *Љубав и сиротиња*, фрагмент из драмског дела Л. Андрејева „Човеков живот“, у режији г. Ракитина; *Летње поподне*, комедија у једном чину, од М. Т. Гавриловића, у режији г. Милошевића, директора Школе; *Мачак у чизмама*, балет-пантомима, по музици г. В. Нелидова, са кореографијом и режијом г-ђе Ј. Пољакове. У овој представи учествоваће безмало сви свршени и редовни ученици Школе, чији ће кратак историјат дати на почетку г. Милошевић.

Глумачко-балетска школа основана је као одсек будућег Конзерваториума и носи карактер државне школе. Она је под непосредним надзором Уметничког Одељења Министарства Просвете. Премда са недовољном државном помоћи, јер нетребна партија за њено издржавање још није осигурана буџетом, она је ипак успела да се одржи приходом са својих представа. У току пет година рада Школа је дала око 50 представа, што значи да је давала просечно по једну представу месечно. Из Школе је досад изашло петнаест свршених ученика драмског одсека, од којих су четири редовни, а осам хонорарни чланови Народног Позоришта. Један је члан Народног Казалишта у Загребу. Балетски кор Народног Позоришта попуњен је не мањим бројем свршених ученица балетског одсека.

Глумачко-балетска школа у Београду није се још потпуно развила, јер је имала много материјалних тешкоћа и разних сметњи, али се резултат њеног доброг рада ипак јасно види. Колико смо обавештени у кратком разговору са директором Школе, за идућу школску годину спремају се извесне мање реформе, па ће се покушати да се добију и неки нови наставници, међу којима се у првом реду помињу наши стручњаци из Позоришта.

Београдска публика свакако ће умети да схвати значај представе која се даје у четвртак, 17 јуна, те ће својим присуством помоћи Школи, а уједно и проверити њену вредност.

Шта спрема Београд

Прва наредна премијера у Београду, поред одложене „Камиле“, биће Нушићев „Пут око света“ у режији г. Ракитина; затим Галсвертијеви „Цвртљени“ (г. Исајловић), а у опери „Тифлид“ (Павловски-Матачић) и „Лоенгрин“ (Гавела-Брезовић).

Силуете

Евгенија Пинтеровић-Јовановић, првакиња београдске Опере

Не воле њу београђани само због њеног дуплога *вић*, ту малу црну госпођу, која своју „старовремску“ враћу косу није хтела жртвовати ненаситоме Молоху моде, већ је поносно шета на глави једне правилне и строге лепоте, где се само очи заигравају и вечито смеју из студенога мрамора и, с времена на време, зазвони у ведроми смеху глас, као под ударом сребрне маљнице по мермерном кину. Таква је она у гледалишту и по кулоарима, из дана у дан, из представе у представу, јер не пропусти ни једну, — осим кад сама пева. А тада је слушате на позорници београдске опере у једној од 27 њених оперских партија, које је креирала једну за другом у Београду, почев још од Мањежа, 1920. г., кад се код нас, после рата опера тек рађала, па све до данас, кад уопште не бројимо више од тридесетак опера на оперском нашем репертоару. То значи да ова наша солисткиња пева готово у свакој опери где се њене високе способности могу запослити. Исто као и њен муж, позоришни инжењер г. Веља Јовановић, г-ђа Пинтеровић живи само за ону чудну кућу на Позоришном Тргу, болови и радости те куће су и њени лични доживљаји, по којима се рачунају и броје етапе живота; у позориште се не долази „на дужност“, већ да иживљава живот, и то осећају београђани — стални позоришни посетиоци, којима театар такође није једно просто забавиште и штација. Отуда љубав и поштовање за ову нашу уметницу, која је рођена у Карловцу, дошла нам је из Загреба, а удајом, двоструком, за мужа и за театар, постала наша, београђанка.

ГЛАС ИЗ — КАДЕ

Било је то кад јој је отац био касациони судија у Загребу, кад јој није било више од 5—6 година, једно после подне кад се купала у малој дечјој кади. У таквим приликама је мала Пинтеровић обично певала на сав глас. Оно поподне, брчкајући се, певала је словеначку: „Прешла бо помлад“.

— Ко то пева? заинтересовао се Вилко Новак, хрватски композитор, рођак, који је онуда наишао.

— Мала Женка.

— Ко?... Шта?... То није могуће! Мала је феномен; на њен глас треба обратити највећу пажњу! препоручивао је композитор матери, која је била одлична пианисткиња.

„Али они пажњу нису обратили“, тужи се г-ђа Пинтеровић, „већ су ме послали у школу“. Једино су малу водили на сваку дневну представу у казалиште, па су после страдале крпе и мамини шлафроци, јер — ваљало је код куће изигравати позориште!

Љубаша у «Царској невести»
(I и II чин).
Ljubaša u «Carskoј Nevesti»
(I i II čin).

Лето: Ацићена у «Трубадуру» и Гра-
фица у «Пиновој дами» (десно).
Levo: Ацићена u «Trubaduru» i Grafica
u «Pikovoј dami» (desno)

Евгенија Пинтеровић - Јовановић
алтискиња београдске опере, у неколиким партијама

Доле: Марина Мнишек («Борис Годунов»)

EVGENIJA
PIN
TEROVIĆ
JO
VA
NO
VIĆ
altistica
beogradske
Opere

Доле: Кармен. — Dole: Karmen.

Кад је ступила у школу код часних сестара милосрдница већ је умела понешто срицати. А то је било фатално, и додело батине! Мала је задоцњавала у школу све докле док се онапона није потужила матери. Са по пола часа, најмање. Мати пошље на то служавку да малу уходи, јер је дете слано у школу на време. И служавка је открила узрок: девојчица је увек застајала пред једним канделабром на улици, на коме су били лепљени позоришни програми: она их је срицала одозго до доле, да би видела шта ће бити идућа дневна представа и како ће изгледати. „У почетку је то дуго трајало; а кад сам научила читати, ја више нисам задоцњавала!“ смеје се сада г-ђа Пинтеровић. Па ипак је основну школу свршила као прва.

АУТОР, РЕДИТЕЉ И ПРИМАДОНА

У осмој години написала је први свој позоришни комад: „Вила доброте“, сама га је режирала, сама певала главну партију, сама увежбала рођаке. Представљало се у шупи, код тетке у славонској Пожези. Из шупе су избачени фијакери и од 10-кривача начињена завеса. Кло реквизите тражио је довитљиви редитељ све саме лене ствари: много чоколаде, бонбона, кифле! Страдали су сви шенири, кецеље, шлафроци у кући. Биле су и плакате, које је сама израдила; пао је и приход од 3 форинте и 75 крајцара: „Али ја те паре нисам никад видела и тетка ми их је и дандањи дужна. Мора бити да их је проневерила. А била су сва деца из места!“ тужи се уметница.

ПРВА ЉУБАВ, ЧУДНА ЉУБАВ

У својој 13. години „смртно“ се заљубила у загребачку субрету Мицику Фрајденрајх. „Она је била мој идеал, мој Бог! Све шинкенземле, т. ј. паре за њих, претварала сам у цвеће и слала Мицики. И сваки дан по једну анзискарту. И стајала сатима под њеним прозорима, и била срећна кад видим макар и њено куче! Тако сам истрајала две године у својој љубави, јер ја сам истрајна (Гледајте само како ми се муж радује, бићу му верна до гроба)!... Тада јој њен лени глас поможе да дође до Мицике: склонила је своје да код ње учи певање. Фрајденрајхова није била себична: она је кроз 2—3 часа саветовала родитељима да девојчицу даду у Музичку школу, рођак композитор је наваљивао, родитељи се реше, али не за ван Загребачку: једно што је отац имао само своју чиновничку плату, друго што су тетке запретиле да ће је искључити из наследства. Тако је пропала „љубав“ са субретом и дошле четворогодишње студије у Музичкој Школи и — чежња за Бечом.

НАЈЗАД У БЕЧУ

Покушала је да тражи стипендију, али је Земаљска влада нудила мало. Зато зађе по Славонији, да скупи новаца концертима. У Нашицама, у двору графова Пејачевић, нађе Мецену у

кћери куће, Дори Пејачевић, која је и сама била композиторка. Које њен утицај и помоћ, које стипендија и — Евгенија Пинтеровић нађе се у Бечу, на студијама. Било је то 1913 и 1914., а учила се код бив. I. алтискиње Царске Опере, чувене Розе Папир, која и данас има своју школу. Од ње се многом научила, а главно „лианима“ и разумној економији гласа.

1914 и 1915. г. провела је у Загребу, где је у опери певала мале партије за чувене ере Албини-Тренчец, која поможе многим домаћим певачима да побегну из земље. Пинтеровићка се обраћа писмом својој покровитељи Пејачевић, која јој помаже да се ослободи обвеза према казалишту — и рат је помогао — и да са матером иде у Беч, где поново проведе две године код Розе Папир, 1916 и 1917.

БЕОГРАД!

После се више није могла издржати глад у Бечу, с маргарином и куваном zobи. („Од тога доба се претпостављени туже да се „ритам“). Зато се врати у родитељски дом, који је 1918. г. био у Св. Ивану, код Загреба, где јој је отац био адвокат. Једног дана примети г-ђици Пинтеровић др. Трбојевић, како она по свом бунтовном темпераменту „ласује“ за Србију, а „после прерата“ посредује у Београду, где су основани први почети наше опере. Тако г-ђа Пинтеровић једнога дана добије телеграм и пошље телеграм, а већ је 14. априла 1920 у Мањезу певала Ацучену. Певали су још: Камарота (као гост), Ертл, Ловшинска...

— Једног дана, прича г-ђа Јовановић, пела сам се уз степенице, уз ове високе степенице, и било ми је врло тешко. И на њима се сретнем са овим овде, мојим мужем сада, позоришним инжењером: и он се пео уз исте степенице, и њему је било врло тешко. Зато решимо да се попнемо заједно, и било је лакше. И од онда имамо чврсту намеру да се увек пењемо заједно.

ВЕЗЕ И СПОСОБНОСТИ

Г-ђа Пинтеровић је из оних генерација којима припадају: Ђека Микулић (Н. Сад), виртуоз Вл. Балоковић, Мара Бартовић (драмски сопран), наш Писаревић, Тизо Патнера, Милош Зец, Барановић, Србуљ...

Што се пак тиче њених уметничких способности, одлични глас и глуму њену ми знамо, а треба истаћи госпођину велику уметничку прилагодљивост, која чини да је у стању певати савим опречне партије, на пример: Пик-даму — Серполету („Кори звоја“), „Царска Невеста“ — „Веселе жене“, „Кармен“ — „Сутои“, Марина Мишлек — Ацучена, „Севиљски берберин“ (Берта) — „Бетерфлај“ (Сузуки). У неким операма има и по две партије, као Олгу и Њаљу („Оњегин“), Мајку и Лолу („Кавалерија“) — тако да у 30 опера нашега репертоара госпођа пева 27 партија. Она је несумњиво најрационалније искоришћени солиста наше оперске трупе.

Борис Попов, баритониста београдске опере, напушта крајем сезоне Београд и одлази за Париз: 1. У партији Рената (Вердијев «Краљичин плес»); — 2. Као Онџегин; — 3. Појарок у опери «Нићез» (у Рају); — 4. Риголето.

Boris Popov, baritonista beogradske opere, napušta krajem sezone Beograd i odlazi za Pariz: 1. U partiji Renata (Verdijev «Kraljini ples»); — 2. Kao Onjegin; — 3. Pojarok u operi «Kicež» (u Raju); — 4. Rigoletto.

Подгоричко позоришно друштво «Напредак» са Мих. Ковачевићем (x) драмским глумцем, на његовом последњем путовању, а пред гостовање сада. У врху Мих. Ковачевић као Максим Црнојевић.

Podgoričko pozorišno društvo «Napredak» sa Mih. Kovačevićem (x) dramskim glumcem, na njegovom poslednjem putovanju, a pred gostovanje sada. U vrhu Mih. Kovačević kao Maksim Crnojević.

Својим највећим успехом сматра Пик-даму; први анлауз на отвореној сцени: Љубаша у „Царској невести“, где је дала свој сел инансимо, и зато је с правом поносна. После силне тре-ме чула је анлауз и, кад је изишла — заљубљала се. Г-ђа Роговска је имала муке да је поврати и истера поново на сцену храбрењем, кавом, ударцем песнице у потиљак!

„Трема је корисна ствар: она подстиче и све нерве држи будне“, вели она. — „Ко каже да је нема, лаже... безобразно“.

Од певача највише воли мадам Каје и Батистинија. Улоге студира у кревету: утрне светлост, зажмури и види себе на позорници и цео антураж. Филм воли страшно. Идеал јој је Пола Негри. Иначе, у Мањежу није пропустила ниједну од представа „Затишја“, осим кад пева. K.

Писмо из Париза

Овако (или онако)

Comme ci (ou comme ça)

Комад у два или три чина од Луиџи Пирандела. — Игра труппа Питојев у Позоришту Уметности у Паризу

У „Салону Независних“ овог пролећа била је поред осталих изложена и једна мала слика: тело мртве жене и крај ње пож. Наслов: *fait divers* (једна „разна вест“). Неверство грижа савести, беда, лудило? Слика је оставио гледаоцу да тражи мотиве и реконструира драму. Недељна публика у „Салону“ не застаје дуго пред сликама, али пред сваком ће обилгатно исказати своје мишљење. Ову новинарску вест на платну жене су тумачиле као дело љубоморног мужа или љубавника (већина је била наравно за љубавника); људи су пак више пагњали делу неверства. Понеки представници поратне буржоазије претенциозно су тражили патолошке мотиве.

А сликар је можда на неколико корака од нас мирно пућкао лулу и задовољно гледао како се мучимо да дамо одговор на питање које је поставио и на које сигурно ни сам није покушао да одговори.

Један аутентичан *fait divers* испирисао је Пирандела, да новинарску вест баци на сцену па да се онда повуче у публику и с њом заједно луна главу о мотивима дела, да критикује глумце, режију, писца. Пирандело се извукао из своје рођене коже, коју је оставио на позорници и дошао у публику да критикује. Да ли ће после овог двојства тражити нове ефекте трећег ја? Или ће се можда из сваке мождане вијуге његове појавити нови Пирандело? Код њега су отворени путеви у свима правцима. Он тражи нове димензије драме, која можда одавно чека свога Ајнштајна да јој начне неприкосновене математичке формуле.

Комад почиње биоскопски. На платну затрепери наслов комада, писац, режија, подела. Одмах затим вест талијанских листова о изненадном самоубиству чувеног сликара Салвина у очи свог венчања са познатом полуавантурискињом Делијом Морели, која је одбегла, изгледа, са Роком, вереником сестре убијеног. Али зашто је Делија инсценирала до последњег часа на брачној вези са сликаром, којој се дуго противила његова породица? И кад су све тешкоће пребројене, зашто је на прагу венчања одбегла са другим? Женска перфидија или авантуристичка перверзија? Тако се питају новине. А слична питања се постављају и по салонима. У једноме од њих два млада човека долазе до жучне препирке поводом тога. Млади Доро Палегари револтиран на мишљење целог света, који осуђује Делију, устаје, незаинтересован да је брани, али његов оштроуман пледоаје тачку по тачку побија његов млади пријатељ Франческо, тако да се њих двојица разилазе не баш срдечно.

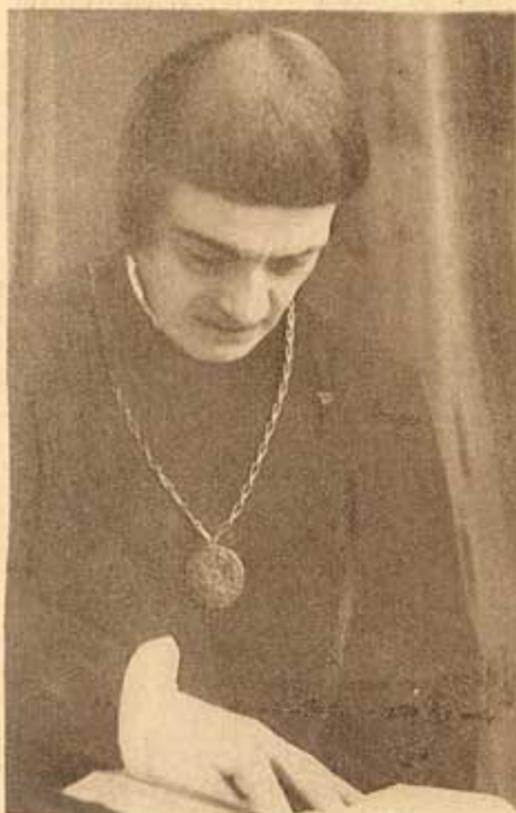
Биоскопско платно се диже а са њим заједно и позоришна завеса. Биоскоп се продужује у позориште. У салону контесе Палегари, матере Дорове, пријатељи њени дискутују неразмисљени поступак њеног сина. Да није Доро заљубљен у свирепу авантурискињу? Долази сам Доро да ту верзију демантује и утеши мајку. Његова одбрана Делије није била с предумишљајем. Он је и не познаје. Нападали су је сви. Он је рекао једну реч у прилог њеног поступка. А затим реч извлачи реч. Рекао је што никад није ни мислио. Тежиште интереса нерасветљеног догађаја преноси се на њега. Он то увиђа и пристаје да јавно призна своје заблуде извинив се Франческу и дајући му за право. Ствар би пошла свом нормалном решењу да не дође тада сам Франческо да се извини Дороу и њему да за право. Доро је зграчут на поступак свога пријатеља. Њему је потребно да Франческо остане при свом мишљењу, како би он скинуо се себе терет који је лако мислено натоварио. Али овај остаје упоран при свом новом убеђењу. Доро се револтира, изазива, вређа и двобој је неминуван. Да би дезоријентација била већа долази Делија да се Дороу захвали на одбрани за коју је чула. Између ње и сликара тачно су се одигравали догађаји онако како их је Доро замислио и представио. Он их је формулисао до танчина. Доро је у почетку збуњен, постепено се и неосетно подаје својим првобитним разлозима у које почиње и сам да верује и с огорчењем наводи примедбе Франческове, с којима је дошао у сукоб. Чувши за то Делија губи оријентацију и не зна више шта да мисли о драми чија је јунакиња.

У следећем чину Пирандело је публици управо публику је одвукао на сцену да се у фоајеу шећа, пуши и критикује. — „Игра је добра“. „Питојев је сјајан“. — „Глумци су немогући“. „Питојев има ужасан нагласак“. — „Пирандело је у сваком комаду нов“ — „Пирандело је увек исти: вечито његово огле-

Лав Зинковјев, тенориста београдске Опере, пред свој одлазак из Београда, који напушта краљем сезоне: — 1. Г. Л. Зинковјев: — 2. У својој партији у »Трубачуру«.

Лав Зинковјев, тенориста београдске Опере, пред свој одлазак из Београда, који напушта краљем сезоне: 1. Г. Л. Зинковјев: — 2. У својој партији у »Трубачуру«.

А. Бек, редитељ и одлични члан сплитског Народног Позоришта: 1. Једна успела фотографија: — 2. Цртеж оловком од Романа Петровића: — 3. У улози Хамлета: — 4. Као Јаго.

A. Bek, reditelj i odlični član splitskog Narodnog Pozorišta: 1. Jedna uspela fotografija: — 2. Crtež olovkom od Romana Petrovića: — 3. U ulozi Hamleta: — 4. Kao Jago.

дало пред које вас ставља". — Комад је празан: нема сизеа. — Јачина комада је у томе што нема сизеа.

Једна публика протестује, друга се одушевљава а грећа иде од групе до групе, прима од једне извесно гледиште, саопшти га другој одмах као своје, да га већ после неколико секунди демантује с неким новим погледом из гомиле. Звони за почетак чина звони, публика одлази и комад се наставља.

Франческо се у друштву пријатеља тренира за двобој. Улази незван Дијего, пријатељ Доров, пријатељ Франческов, пријатељ целог света али који није много омиљен јер је у стању заронити човеку у душу и показати му је у правој боји, чепкати по мозгу и пронаћи најсакривеније мисли. Дијего, од кога је Питојев начинио сјајну улогу, у комаду је првени конач. Он указује кратковидој публици на парадоксе живота, он разгледује абнормалност онамо где она побожно верује у истинито. Он је тај који проба да здере завесу привидних мотива и открије праве тенденције људске акције. Он је тај који се непречко неумитном логиком и ствара забуну међу људима. — Па има ли места двобоју ако су оба пријатеља одустала од свога мишљења? — питају се другови Франческови наведени Дијеговим сугестивним резонавањем. Наравно да има: они су се сукобили на једном путу. Затим су се подједнако окренули и снет су се нашли лице у лице. Дијегова геометријска логика је неумитна.

Франческу пријављују Делију. Међу пријатељима кратак савет. Франческо одлази да је прими с тим да се двобој има обавити па ма какав разлог био њене посете. У међувремену упада као олуј Рока, екс-вереник сестре самоубице, да открије сву хипокризију и перфидију Делије и објасни своје односе с њом. Франческо улази и изјављује да се неће тући. Да ли је Делија успела и њега да убеди како јој је открио душу? Пред променењем одлуком која вређа односе части, другови с презрењем напуштају Франческа. Појављује се Делија да најпре на коленима моли за опроштај Року а да га затим одмах с гнушањем одбије. Најзад се намеће фаталност: Они су се волели чим су се видели и гледали да одврате сликара од брака. Он се убио, узмеђу њих је крв. Треба испаштати. — Завеса.

У публици у партеру настаје лом. Једна дама устаје и протестује. Она је видела себе у Делији. Она је откривена, изложена целом свету. Пење се на позорницу и тражи режисера. Испред завесе се гомила публика. Једни протестују раздражено због суманутог обрта догађаја, други их умирују: — Чекајте трећи чин! — Да, трећи чин. Дајте трећи чин. У партеру лом, звиждање. Диже се завеса. Декор II чина. Публика навали на сцену. Завеса се неколико пута диже и спушта. Глумци још непресвучени трче преко позорнице. Шта је с трећим чином? Где је расплет, крај? Похватани глумци збуњено дају

одговоре. Режисера нема али се излази његово писмо: У току каријере никад ми се није десно сличан скандал од публике. Одлазим. Збогом. Питојев. —

Раздражење до врхуна. Скандал? Заплести ствар и оставити публику да сама произвољно довршује драму! Нашто онда позорнице! Дама која је себе видела у Делији плаче на позорници. Један господин из партера прилази јој и пружа руку. „Одлази, мрзим те!“ — понавља дама речи Делијине. А он је скрушено у тону Роке, позива на заједничко испаштање. Из гомиле почињу да се откривају типови из комада. Понављају се гестови, речи. Публика из ложа их распознаје, указује прстом. И сви траже објашњење. Најзад се појављује Делија:

— Десило се овако. А може бити и друкчије.

То је суштина свог Пиранделовог комада који се игра на платну, на позорници и у публици. — При изласку из позорница публика се обично жури да искаже своје мишљење, утиске, примедбе. Овог пута публика је одлазила из позорница ћутећи као на погребу. Јер свака реч, свака примедба, сваки протест, био би одјек Пиранделове публике. А ниједна зверка се не чува толико да буде откривена као човек. И тако је комад прошао без гласних коментара.

У париским позорницама се игра тачно, коректно, прорачунато. Ни гест више ни тон ниже но колико је потребно за ефект. У класичним комадима класицизам је у потпуној форми, у реалистичким пак игра допире до крајњих сценских могућности. Млада, предава и одушевљена трупа Питојев не игра ко комад већ га живи. Гледалац са њима заједно губи сценске илузије и сагорева у животној ватри. У Хенрику IV публика луди.

Са јаким снагама и скромним али оригиналним и изразитим декором и пробраним комадима они успевају да месецима држе неки комад на репертоару. После успеле серије са Св. Јованком која је прославила Јудмилу Питојев и Хенрика IV који је можда ремек дело Жоржа Питојева, настаје серија овог Пиранделовог комада у коме сунрузи Питојев стичу нове лаворике.

Брандич.

Вести

„МАГБЕТ“ ЗА ИДУЋУ СЕЗОНУ

Директор драме београдског театра, г. др. Гавела, поделио је улоге за Шекспировог „Магбета“, који ће се савесно и детаљно спремити за почетак идуће сезоне.

КОМИСИЈА У ЗАГРЕБУ

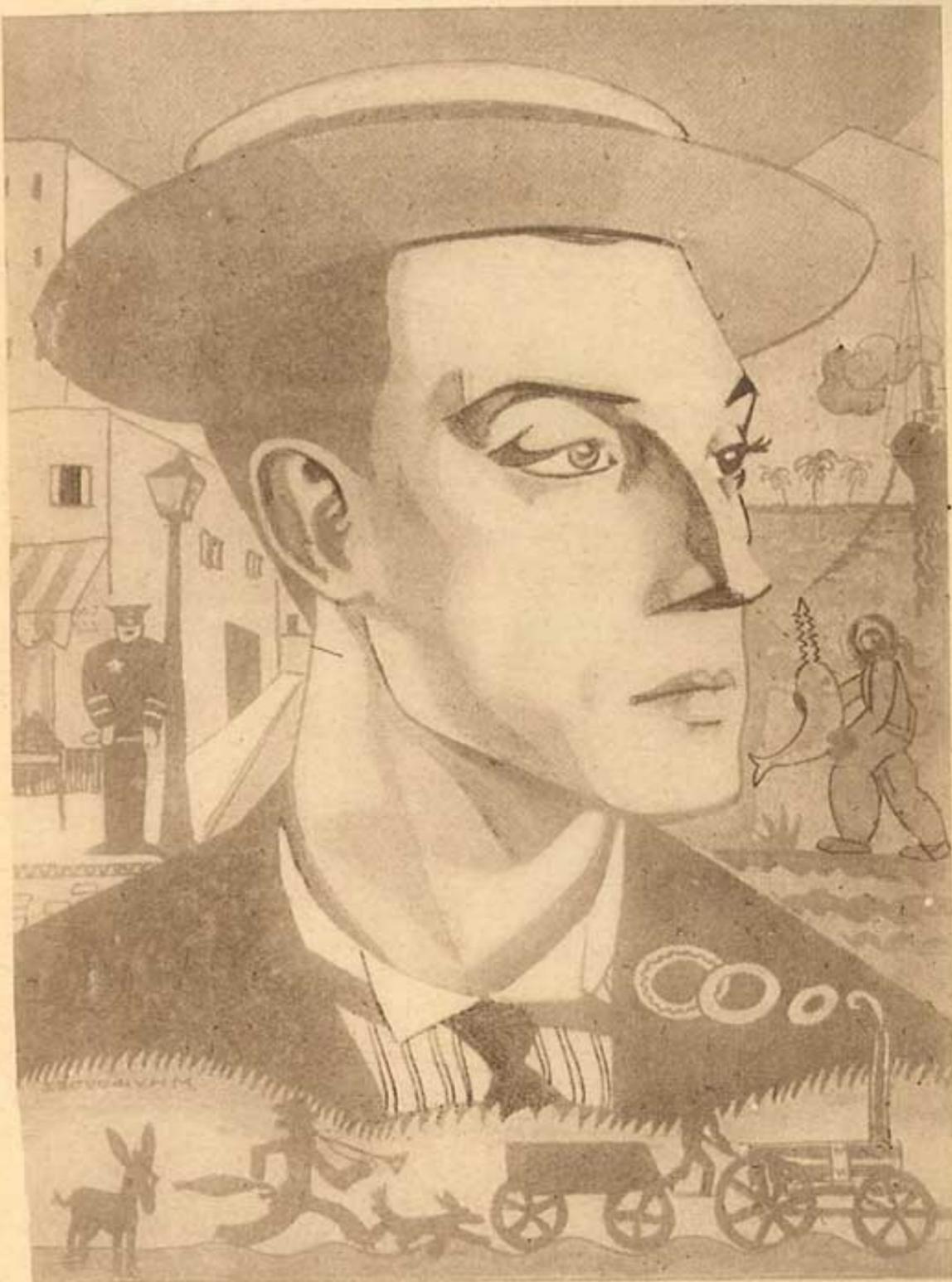
У загребачком Казалишту ради од пре неколико дана комисија Министарства Финансија, која је овако састављена: г. Ђорђевић, рачуноводствач беогр. Н. Позорница, г. Ж. Јанко-

Љуба Иличкић, син чувеног Фотија Иличкића, који с највећим успе-
хом гостује у Бечу, у Јохан-Штраус театру, у Фаловој оперети
»Шпански славу« и којег хвали цела тамошња штампа. Иличкић у
својим улогама.

Љуба Иличкић, син чувеног Фотија Иличкића, који с највећим успећом
гостује у Бечу, у Јохан-Штраус театру, у Фаловој оперети »Шпански
славу« и којег хвали цела тамошња штампа. Иличкић у својим
улогама.

Бастер Китон, чувени филмски стар, онај
»човек који се никад не смеје«, иако
маестро комике: једна синтетична илу-
страција.

Buster Keaton, чувени филмски стар, онај
»човек који се никад не смеје«, иако
maestro komike: једна синтетична илу-
stracija.

вић, инспектор Мин. Финансија и г. Дупељ, рачун. саветник из Загреба.

БЕОГРАДСКИ ПРВАЦИ У ШАНЦУ

У прошли петак и суботу гостовали су у Шанцу, у позоришту „Добрица Милутиновић“, г-ђа Деса Дугалић и г. г. Д. Милутиновић и Вл. Драгутиновић. Дали су тамо: „Јутро, дан и ноћ“, „Стакленце“ и Куртлинов „Домаћи мир“. Добрица је још рецитовао пасусе из „Јулија Цезара“, „Краља Лира“, „Раскољникова“, и стихове.

ГОДИШЊИ САСТАНАК ДЕЛЕГАТА

4, 5 и 6 јула одржаће се у Београду VIII делегатска годишња скупштина Глумачког Удружења из целе Краљевине.

Г-ЋА ЂУЊЕНАЦ У ЗАГРЕБУ

Г-ђа Злата Ђуњенац гостовала је 4. о. мца у Загребу у другој подели Дворжакове „Русалке“, у насловној партији, с највећим успехом. На премиери је Русалку певала Зденка Зика. Дириговао в. д. директора опере Сакс. Певали Вушковић (и Крижај), Шимени, Пјугова, Сестрић, Радобој и Мајнарић. Режија: Иво Раић.

Г-ђа Зл. Ђуњенац се у Загребу разболела од јакога грипа, па је морала остати неколико дана, до оздрављења.

Нови Сад

Народно Позориште

Нема мртве сезоне... Премиере: Лесковчани у Паризу, Шева, Школа за љубавнике

Народно Позориште у Новом Саду, чија оперета са успехом гостује у Сомбору, дало је у месецу мају са успехом премијеру *Лесковчани у Паризу* од Н. Арсеновићке. Овај се комад играо два пута пред пуном кућом. То је једна ревија, публици симпатична, са неким недостацима у обради, али које добра игра глумаца може да ретушира. У комаду се истакао носилац главне улоге, г. Васић, који је играо чика Колета. Режија г. Везића унела је на овој позорници новину са стилизацијом. И остале улоге биле су у рукама добрих снага као што су г. г. Дианић, Лазаревић, Гец, Колашинац, и г-ђе Петровић, Матејић, Прегарц и т. д.

Премијера *Школе за љубавнике* представила нам је новог редитеља г. Васића, који је ову лаку и духовиту комедију Ијера Волфа, добром режијом успешно изнео на позорницу. Главну улогу играо је врло добро г. Колашинац (Госе ле Вивјен), а остале улоге биле су у рукама г-ђе Прегарц, Петровићке, Дарје и Крапчевићке и г. г. Лазаревића, Дивјака, Васића и Хаџића. Сви су члани на јачине што се могло чати.

У оперети дата је Лехарова *Шева* са лепим моралним успехом у режији г-на Крапчевића са г-цом Михл у главној улози, која је била врло добра. Добро су јој одговарали играчима г-ђица Микулић и г. г. Писек, Кокотовић и Петровић.

У програму су до краја сезоне *Крајцерово соната* од Ф. Нозјера и Алфреда Савоара у драми, а у оперети *Последњи валицер* од Штрауса.

ФИЛМ

ПЛАГИЈАТ „ФАУСТА“

Филмски писац Ралф Год тужно је, у своје време, „Универзал“ што је у свом филму „Фантом опере“ употребила један део његове филмске обраде Гетеовог „Фауста“. Год, који је још 1921. г. у Вашингтону патентовао готов рукопис за „Фауста“, тражи сада, на име оштете, богателу од 120.000 долара.

ТРАГЕДИЈЕ — НОВИ ЖАНР

Парамоунт ће сада, први пут, филмовати једну велику трагедију и тако одступити од свог досадашњег жанра. За то је набављен и рукопис по новели Теодора Драјзера: *Једна американска трагедија*.

НОВИ НЕРО — ФИЛМОВИ

Ксипрад Фајт потписао је уговор са Неро-филм-компанијом да одигра три главне улоге. И *Марија Корда* игра, под режијом Александра Корде, главну улогу у једној великој акцији, која ће ускоро бити бачена на тржиште.

ЧАРЛСТОН КИД

Алфред Сантел филмује за „Ферст Нешенел“ филм „Чарлстонско мангунче“ са Дороти Макеј и Џеком Мулхелом у главним улогама.

НА ЛЕНОМ ПЛАВОМ ДУНАВУ

Тако се зове нови филм с Лијом Маром, који ће се, у главном, у току јуна месеца изфилмовати у Бечу.

СТРАНА 32!

32 STRANA!

ИДА ПРЕГАРЦ -- IDA PREGARCS

драмска првакиња Народног Позоришта у Новом Саду, као ОНА у „Госпођи са сунцокретом“, играће Лизу у „Крајцеровој сонати“ од Нозјера и А. Савоара.

dramska prvakinja Narodnog Pozorišta u Novom Sadu, kao ONA u „Gospodji sa suncokretom“, igraće Lizu u „Krajcerovoj sonati“ od Nozijera i A. Savoara.

Одговорни уредник Никола Б. Јовановић. Власник „Илустрација“, Београд. Годишња претплата 180 динара; полугодишња 90 динара; тромесечна 45 динара. Претплата се шаље у Београд, Козовска улица, 11. — „Макарије“ А. Д. Земун.

